

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО; КРИМНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

О. М. Омельчук,
кандидат юридичних наук, доцент,
ректор Хмельницького університету управління та права

УДК 343.288

ПОНЯТТЯ ТА МЕЖІ ПРИЗНАЧЕННЯ БІЛЬШ М'ЯКОГО ПОКАРАННЯ, НІЖ ПЕРЕДБАЧЕНО ЗАКОНОМ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Проаналізовано поняття покарання та його ознаки, поняття призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, та його видів, висвітлено зарубіжний досвід правового регулювання цих понять, висловлено аргументи щодо вдосконалення законодавчих та теоретичних положень стосовно розглянутих питань з метою вдосконалення кримінального законодавства України та практики призначення покарання.

Ключові слова: покарання, більш м'яке покарання, межі покарання.

Актуальність теми цього дослідження полягає у тому, що застосування покарання — це завершальний етап процесу обрання судом при винесенні обвинувального вироку конкретного виду, міри кримінально-правового впливу на особу, визнану винною у вчиненні злочину, тобто передбаченого кримінальним законом суспільно небезпечного діяння, вчиненого умисно або з необережності. Призначена міра покарання може досягнути мети покарання — виправити і перевиховати засудженого, здійснити превентивний вплив як на засудженого, так і на інших осіб лише у випадку відповідності покарання вчиненому і його справедливості [1, с. 162].

Певні аспекти призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом розглядалися у наукових працях багатьох учених, зокрема М. І. Бажанова, В. К. Грищука, А. М. Плешакова, Б. А. Протченка, І. А. Тарханова, В. Я. Тація та інших науковців.

Метою цього дослідження є формулювання положень, спрямованих на розвиток науки кримінального права, вирішення проблем застосування та аналізу перспектив удосконалення чинного кримінального законодавства України щодо призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.

Відповідно до ч. 1 ст. 50 Кримінального кодексу (далі — КК України) України, покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого [2]. Суть покарання полягає в тому,

що засуджений зазнає кари за вчинений злочин, тобто певних фактичних втрат і обмежень. Кара виступає як один із засобів досягнення виправної та превентивної мети покарання. Покарання — це справедливий акт правосуддя.

Формулювання, запропоноване авторами чинного КК України, не можна назвати визначенням у повному сенсі цього слова. Коректніше було б вважати його відносно повним описом ознак. Варто, однак, визнати, що цей опис є досить об'ємним і, що є основною характерною рисою кожного визначення, обмежується вказівкою на ознаки, притаманні відповідному поняттю.

Аналіз поняття покарання дозволяє виділити такі його ознаки:

- 1) покарання є заходом примусу;
- 2) воно застосовується від імені держави за вироком суду;
- 3) застосовується до особи, визнаної винною у вчиненні злочину;
- 4) полягає у передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Спробуємо проаналізувати наведене законодавче поняття покарання з точки зору його першої ознаки. Перш за все, згідно з ч. 1 ст. 50 КК України, покарання є заходом примусу. Очевидно, що поняття “захід примусу” тут вживається як родове щодо поняття покарання. Відповідно останнє повинно відповідати всім ознакам, притаманним першому.

Таким чином, перше, що впливає із легального визначення покарання, — це його *примусовий* характер. Законодавець пов'язує поняття покарання з примусом, і цей крок має велике значення для кримінального права в цілому.

Покарання виступає тим засобом, завдяки якому здійснюється вплив на поведінку громадян, що *примушує* їх до виконання конституційного обов'язку неухильно дотримуватися Конституції України та законів України. Примусовість покарання означає обов'язок засудженого перетерпіти всі ті обмеження його прав і свобод, які складають зміст того покарання, яке призначене йому у вирокі суду за вчинений ним злочин. Покарання є особливою формою примусу, а тому його слід відмежовувати від таких засобів кримінально-правового впливу, як застосування примусових заходів медичного характеру (ст. 92 КК України) та примусових заходів виховного характеру (ст. 105 КК України) [3, с. 61–62].

Безумовно, заперечувати той факт, що покарання є перш за все примусом, недоречно. Навіть наявність інституту явки з повинною (по суті, добровільної кримінальної відповідальності) не заперечує цього факту. По-перше, явка з повинною сама по собі не означає добровільного відбування покарання, хоча при цьому в руки правосуддя особа віддає себе добровільно. Добровільно повідомивши про вчинений нею злочин, особа може сподіватися, що покарання не буде застосовано, і у випадку його призначення сприйняти це негативно. По-друге, навіть якщо хтось, зізнаючись у вчиненні злочину, готовий прийняти будь-яке покарання за вчинене, навряд чи безпечальніше відбування покарання можна розцінювати як прояв волі індивіда, оскільки воно так чи інакше обумовлено усвідомленням існування історично створеної системи відносин, котра включає право іншої сторони застосувати примус. Більше того, у кожному випадку, коли особа сама свідомо карає себе, у тому числі і за допомогою зовнішнього втручання, для певної сфери її психіки такий вплив виявляється насильницьким.

Однак викладені міркування стосуються дуже вузького кола ситуацій. Загальне ж правило є ще більш категоричним: покарання — примус однієї сторони іншою стороною, і ця ознака, по-перше, є суттєвою характеристикою самого покарання, а по-друге, враховуючи значну роль покарання в кримінальному праві, у великій мірі дає уявлення про сутність кримінально-правового механізму в цілому. У той же час ознака примусу присутня і в інших елементах вказаного механізму, що з одного боку, підтверджує останню тезу, але з іншого — змушує шукати риси, притаманні виключно покаранню.

Поняття заходу примусу не обмежується атрибутом примусовості. У цьому понятті сама ознака примусу наділена додатковою якістю — якістю державності.

Державний характер примусу, притаманного покаранню, є оціночним моментом, котрий відіграє важливе ідеологічне значення. Поряд з очевидним декларативним підтекстом ознака державності несе в собі цілком визначений і придатний до емпіричної перевірки сенс: покарання застосовується від імені держави і відображає ставлення офіційної громадськості до певних форм поведінки. Не можна сказати, що покарання виходить від усього суспільства, оскільки особа, яку карають, є частиною цього суспільства і не може себе покарати, оскільки покарання є примусовим. Але якщо суспільство — це сукупність індивідів у їх відносинах, то держава є більш складною формою організації суспільних відносин, котра набула цілком самостійного значення і достатньо відокремлена від певних індивідуумів.

Вказівка в законі на державний характер покарання, окрім теоретико-ідеологічного значення, має і суто практичне. Зокрема вона дозволяє відмежувати покарання від інших заходів впливу, у тому числі — від буденного покарання. Слід відмітити, що КК України оперує терміном “покарання”, ніколи не додаючи до нього ознаку “кримінальне”. Якщо обмежити аналіз лише правовою сферою, то такий стан справ здається цілком коректним: закон не знає інших покарань, окрім кримінального. Для визначення схожих явищ в інших галузях права використовуються свої поняття (наприклад, поняття адміністративного стягнення). Однак при виході за межі вказаної сфери виявляється, що покарання існує і в інших формах, котрі безпосередньо не стосуються держави (наприклад, широко поширений феномен покарання дітей). Окрім того, і серед правових понять ознака державного примусу відіграє визначальне значення. Так, наприклад, самозахист цивільних прав, передбачений цивільним законодавством, реалізується у вигляді примусу, здійснюється від імені особи, чії права порушено, а не від імені держави. Також такий захід впливу, як дисциплінарне стягнення за законодавством про працю не виходить від держави.

Нарешті, покарання є *заходом* державного примусу. Термін “захід” має декілька значень. У цьому контексті під “заходом” розуміється перш за все певний засіб. Однак у результаті своєї багатозначності цей термін надає аналізованому поняттю відтінки інших змістів. Покарання є реальним явищем, і як таке воно є реальним “заходом”, реальним рівнем примусу, що застосовується до злочинця від імені держави. У зв'язку з цим поняття заходу державного примусу передає сенс діалектичної філософської категорії. Разом з цим у конкретному понятті категорія заходу володіє досить конкретним змістом, не вказавши на який не можна дати поняттю вичерпного визначення. Саме тому законодавче формулювання покарання не можна розглядати як повне визначення: воно не встановлює точних меж і змісту примусу, притаманного покаранню.

Н. Ф. Кузнецова та І. М. Тяжкова зазначили, що покарання може бути визнано справедливим лише у тому випадку, якщо суд призначить його з урахуванням усієї сукупності обставин у конкретній справі: покарання повинно бути призначено в межах відповідної статті Особливої частини КК з урахуванням положень Загальної частини КК, з урахуванням характеру і ступеня суспільної небезпеки злочину й особи винного, пом'якшуючих і обтяжуючих обставин, а також з урахуванням впливу призначеного покарання на виправлення засудженого і на умови життя його сім'ї [4, с. 80].

Суд може призначити покарання в межах, визначених санкцією кримінально-правової норми. Ні за яких умов суд не може призначити покарання вище того максимуму, який встановлений у санкціях норм КК України. Однак за наявності обставин, передбачених ст. 69 КК України, суд вправі призначити покарання, нижче від найнижчої межі, передбаченої санкцією відповідної норми КК України, у чому знаходить своє відображення принцип гуманності покарання [5, с. 31].

Вимога Закону призначати покарання в межах, встановлених у санкції статті Особливої частини КК України, має на меті дотримання судами принципу законності при призначенні винному конкретного покарання.

Між тим у науці кримінального права це правило тлумачиться неоднозначно. Найбільш визнаною є позиція вчених, які вважають, що ці межі визначаються санкцією статті Особливої частини, у зв'язку з чим обов'язком суду є призначення в усіх випадках покарання у межах, "чітко визначених у статті Особливої частини" [6, с. 107]. При цьому прихильники наведеної точки зору стверджують, що призначення судом додаткового покарання, не передбаченого в санкції статті, не можна розглядати як вихід за її межі [7, с. 14], що суд "зв'язаний рамками вищої та нижчої меж санкції статті, за якою кваліфіковано злочин" і вийти можна тільки за нижню межу санкції на підставах, передбачених статтею про призначення більш м'якого покарання [8, с. 9].

Аналізуючи кримінальне законодавство різних країн, можна побачити, що законодавець по-різному формулює це правило призначення покарання. Так, у ст. 60 КК РФ визначено, що "особі, винній у вчиненні злочину, призначається покарання в межах, передбачених відповідною статтею Особливої частини чинного Кодексу, і з урахуванням положень Загальної частини чинного Кодексу" [9, с. 159]. Подібним чином сформульовано це правило в КК Республіки Білорусь (ст. 62) [10, с. 87], КК Грузії (ст. 36) [11, с. 121], КК Киргизької Республіки (ст. 53) [12, с. 77], КК Латвійської Республіки (ст. 46) [13, с. 82], КК Литовської Республіки (ст. 54) [14, с. 169].

КК Естонської Республіки вказує на врахування тільки меж, установлених статтею Особливої частини КК, що передбачає відповідальність за вчинений злочин, не визначаючи при цьому необхідності керуватися положеннями Загальної частини КК [15, с. 60].

У КК Польщі (ст. 53 § 1) та КК Франції (ст. 132–24) це правило формулюється більш широко: "у межах, передбачених законом" [16, с. 70; 17, с. 157].

У п. 1 ч. 1 ст. 65 КК України передбачено: "Суд призначає покарання у межах, встановлених у санкції статті Особливої частини цього КК, що передбачає відповідальність за вчинений злочин".

Беручи до уваги викладене, вважаємо правильним під межами призначення покарання розуміти законодавчо встановлені санкцією статті Особливої частини КК, що передбачає відповідальність за вчинений злочин, і статтями Загальної частини КК мінімальну і максимальну межі певного виду (або видів) покарання [18, с. 40].

Ми підтримуємо доцільність існування інституту призначення покарання нижче від найнижчої межі і вважаємо абсолютно виправданою наявність у Загальній частині КК України ст. 69, яка передбачає призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Разом з тим привертає увагу логічна неузгодженість, яка міститься у розділі XI КК України "Призначення покарання". Так з одного боку, згідно з п. 1 ч. 1 ст. 65 КК України, суд призначає покарання у межах, встановлених у санкції статті, і з буквального розуміння суті цього положення суд не може виходити за межі санкції, а з іншого — маємо згадану вище ст. 69 КК України. На наш погляд, доцільно доповнити зміст п. 1 ч. 1 ст. 65 КК України таким формулюванням: "..., за винятком можливості застосування підстав призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом", що усуне наявну суперечність.

Формулювання "*більш м'яке покарання, ніж передбачено законом*", з точки зору формальної логіки і точного юридичного змісту, є не зовсім коректним. У цьому разі і більш м'яке покарання також передбачено законом — відповідними нормами статей Загальної частини КК України.

Отже, в цьому випадку поняття "більш м'яке покарання, ніж передбачено законом" означає за своїм кримінально-правовим змістом, що в окремих випадках може бути призначено покарання, не передбачено санкцією статті, за якою засуджується особа, і при цьому таке покарання є більш м'яким (менш суворим) порівняно з тим, що передбачене в санкції.

Очевидно, в чинному КК України повинно вживатися таке формулювання: “більш м'яке покарання, ніж передбачено санкцією статті, за якою засуджується особа”.

Аналізуючи підстави призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, вважаємо за необхідне детальніше зупинитися на рішенні Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р., згідно з яким положення ч. 1 ст. 69 КК України були визнані неконституційними в частині, що унеможливує призначення особам, які вчинили злочини невеликої тяжкості, більш м'якого покарання, ніж передбачено законом [19, с. 38–45].

Так, Конституційний Суд України встановив, що можливість застосування до осіб, які вчинили злочин невеликої тяжкості, інших норм, що передбачають правові підстави і порядок звільнення від кримінальної відповідальності та від покарання (ст. 44, 45, 46, 47, 48, 74 КК України), не може бути перепорою для індивідуалізації покарання, зокрема шляхом призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. На думку Конституційного Суду України, положення ст. 69 КК України порушують один із основоположних принципів верховенства права — справедливості, оскільки позбавляють рівної можливості призначення основного покарання нижче від найнижчої межі, встановленої в санкції статті Особливої частини цього Кодексу, або переходу до іншого, більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного в санкції статті за конкретний вид злочину, особам, які вчинили злочини невеликої тяжкості, ступінь суспільної небезпеки яких значно нижчий, ніж особливо тяжких, тяжких злочинів та злочинів середньої тяжкості, а осіб, які вчинили злочини невеликої тяжкості ставлять у гірші умови, ніж тих, які вчинили більш тяжкі злочини [19, с. 38–45].

У цьому контексті слушними є окремі думки суддів В. Іващенко і В. Вознюка, згідно з якими положення ст. 69 КК України відповідають Конституції України [20; 21]. Зокрема зазначається, що ці положення не порушують принципів справедливості та рівності усіх громадян перед законом та ст. 24 і п. 2 ч. 3 ст. 129 Конституції України, на які у своєму рішенні посилається Конституційний Суд України. Зміст принципу справедливості, на невідповідність якому положень ч. 1 ст. 69 КК України наголошується в Рішенні, полягає в тому, що людина, яка вчинила злочин, має отримати справедливе покарання, а особи, в тому числі фізичні, які постраждали від цього злочину, — справедливе відшкодування. Таким чином, справедливість у кримінальному законі полягає, насамперед, у поновленні порушених прав потерпілого та невідворотності адекватного (справедливого) покарання особи, вину якої доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду (ч. 1 ст. 62 Конституції України) [22, с. 58].

З точки зору реалізації принципу гуманності кримінального законодавства та економії кримінально-правової репресії, вважається слушною позиція законодавця, викладена у ст. 69¹, згідно з якою за наявності обставин, що пом'якшують покарання, передбачених п. 1 та 2 ч. 1 ст. 66 КК України, відсутності обставин, що обтяжують покарання, а також при визнанні обвинуваченим своєї вини, строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК України.

Поняття “більш м'яке покарання, ніж передбачено законом” стосується як основних, так і додаткових покарань. З урахуванням конкретного змісту пом'якшення того покарання, що передбачено в санкції, можна виділити такі види більш м'якого покарання, ніж передбачено законом:

1. Призначення основного чи додаткового покарання того ж виду, що передбачений у санкції статті, за якою засуджується винний, але нижче від мінімальної (найнижчої) межі, передбаченої цією санкцією (наприклад, у санкції передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк від 3 до 6 років, а суд призначає 2 роки). При призначенні більш м'якого покарання, ніж передбачено

законом, у межах цього різновиду мінімальною межею є межа, встановлена відповідною статтею Загальної частини КК України для цього виду покарання (наприклад, для позбавлення волі — 1 рік; для виправних робіт — 6 місяців).

2. Призначення більш м'якого виду основного покарання, ніж той (ті), що передбачений (ні) в санкції статті, за якою засуджується винний (наприклад, у санкції передбачено основні покарання позбавлення волі та виправні роботи, а суд призначає громадські роботи). При визначенні, який вид покарання є більш м'яким, необхідно керуватись послідовністю покарань, зазначених у ст. 51 КК України, — вона (послідовність) визначена за принципом “від менш суворого покарання до більш суворого”.

3. Непризначення судом додаткового покарання, що передбачено в санкції статті, за якою засуджується винний, як обов'язкове (ч. 2 ст. 69 КК України). Цей вид більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, також зазначається в абз. 1, 4 п. 8 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7 “Про практику призначення судами кримінального покарання” [23].

4. В окремих випадках суд може одночасно призначити два види більш м'якого покарання, ніж передбачено законом: поєднати один або другий вид із третім; таке поєднання можна розглядати як окремий різновид більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.

Отже, з викладеного бачимо, що застосування покарання за злочини не позбавлено труднощів, які виникають, у тому числі — й через недосконалість законодавчих положень.

Сподіваємося, що викладені в цьому дослідженні наукові положення допоможуть заповнити прогалини, які простежуються при застосуванні кримінального закону, і можуть бути основою для наступних наукових досліджень, подальшого вдосконалення законодавства в питанні призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, сприятимуть удосконаленню судової практики.

Список використаних джерел

1. Уголовное наказание : монографическое исследование [Текст] / рук. авт. кол-ва : Шемшученко Ю. С., Титаренко Ю. Л. — К.—Донецк, 1997. — 320 с.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року [Текст]. — К. : Атіка, 2001. — 160 с.
3. Кримінальне право України [Текст] : навч. посіб. / С. Г. Волкотруб, О. М. Омельчук, В. М. Ярін та ін. — за ред. О. М. Омельчука. — К. : Наукова думка; Прецедент, 2004. — 297 с.
4. Курс уголовного права. Общая часть [Текст] : учебн. для вузов / под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. — М. : Зерцало, 1999. — Т. 2. Учение о наказании. — 400 с.
5. *Бажанов, М. И.* Уголовное право Украины. Общая часть [Текст] / М. И. Бажанов. — Днепропетровск : Пороги, 1992. — 166 с.
6. *Прохоров, Л. А.* Санкции уголовного закона и практика назначения наказания [Текст] / Л. А. Прохоров // Труды ВЮЗИ. — 1976. — Т. 42: Проблемы права и социалистической законности. — С. 107–115.
7. *Кригер, Г. А.* О дополнительных мерах наказания [Текст] / Г. А. Кригер, Г. Л. Кригер // Советская юстиция. — 1972. — № 1. — С. 13–15.
8. *Шупленков, В. П.* Индивидуализация наказания за воинские преступления [Текст] : лекция, прочитанная в Военно-политической академии / В. П. Шупленков ; отв. ред. В. В. Прокопович. — М. : Военно-политическая академия им. В. И. Ленина, 1974. — 52 с.
9. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации [Текст] / О. Л. Дубовик, С. В. Дьяков и др. ; под ред. Ю. И. Скуратова, В. М. Лебедева. — [2-е изд., изм. и доп.]. — М. : НОРМА-ИНФРА+М, 1998. — 814, [1] с.
10. Уголовный кодекс Республики Беларусь [Текст] / под ред. А. И. Бойцова. — СПб. : Юридический Центр Пресс, 2001. — 474 с.
11. Уголовный кодекс Грузии [Текст] / науч. ред. З. К. Бигвава ; пер. с груз. И. Мериджанашвили. — СПб. : Юридический Центр Пресс, 2002. — 409 с.

12. Уголовный кодекс Кыргызской Республики [Текст] / предисл. А. П. Стуканова, П. Ю. Константинова. — СПб. : Юридический Центр Пресс, 2002. — 352 с.
13. Уголовный кодекс Латвийской Республики [Текст] / науч. ред. и вступ. ст. А. И. Лукашова, Э. А. Саркисовой ; пер. с латышск. А. И. Лукашова. — СПб. : Юридический Центр Пресс, 2001. — 313 с.
14. Уголовный кодекс Литовской Республики [Текст] / науч. ред. В. Павилониса ; пер. с литовск. В. П. Казанскене. — СПб. : Юридический Центр-Пресс, 2003. — 470 с.
15. Уголовный кодекс Эстонской Республики [Текст] / науч. ред., пер. с эстон. В. В. Запелова ; вступ. ст. Н. И. Мацнев. — СПб. : Юридический Центр Пресс, 2001. — 262 с.
16. Уголовный кодекс Республики Польша [Текст] / науч. ред. А. И. Лукашов ; пер. с польск. Д. А. Барилевич. — СПб. : Юридический Центр-Пресс, 2001. — 234 с.
17. Уголовный кодекс Франции [Текст] / науч. ред. и предисл. Н. Е. Крыловой и А. Н. Головки ; пер. с фр. Н. Е. Крыловой. — СПб. : Юридический Центр Пресс, 2002. — 650 с.
18. *Мицкевич, А. Ф.* Уголовное наказание: понятие, цели и механизмы действия [Текст] / А. Ф. Мицкевич. — СПб. : Юридический Центр-Пресс, 2005. — 329 с.
19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02.11.2004 р. № 15-рп/2004 [Текст] // Вісник Конституційного Суду України. — 2004. — № 5. — С. 8–45.
20. Окрема думка судді Конституційного Суду України Іващенко В. І. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) [Текст] // Вісник Конституційного Суду України. — 2004. — № 5. — С. 8–45.
21. Окрема думка судді Конституційного Суду України Вознюка В. Д. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа щодо призначення судом більш м'якого покарання) [Текст] // Вісник Конституційного Суду України. — 2004. — № 5. — С. 8–45.
22. *Іванюк, Т. І.* Обставини, які пом'якшують покарання, за кримінальним правом України [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Іванюк Тетяна Іванівна. — Львів, 2006. — 203 арк.
23. Про практику призначення судами кримінального покарання : постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 р. № 7 [Текст] // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах : навч. посіб. / укл. Б. О. Кириць. — Львів : ПАІС, 2005. — С. 61–74.

Надійшла до редакції 01.06.2013

Омельчук О. Н. Понятие и пределы назначения более мягкого наказания, чем предусмотрено законом: современное состояние и перспективы совершенствования

Анализируется понятие наказания и его признаки, понятие назначения более мягкого наказания, чем предусмотрено законом, и его видов, рассмотрено зарубежный опыт правового регулирования данных категорий, сделаны выводы по усовершенствованию законодательных и теоретических положений рассматриваемых вопросов в целях совершенствования уголовного законодательства Украины и практики назначения наказания.

Ключевые слова: наказание, более мягкое наказание, пределы наказания.

Omelchuk, O. M. Definition and Purpose beyond the More Lenient Punishment than Provided by Law: Current Status and Prospects of Improvement

This article analyzes the concept of punishment and its characteristics, the concept of purpose is more lenient sentence than provided by law and its species, coverage of international experience of legal regulation of these categories, expressing arguments for improving the legal and theoretical positions on the issues under consideration in order to improve the criminal legislation of Ukraine and practice of sentencing.

Keywords: punishment, a penalty, beyond punishment.